

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 4Cdo/92/2022                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 1113214933                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 27.06.2023                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Alena Svetlovská         |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2023:1113214933.2 |

## ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a členov senátu JUDr. Ing. Maria Dubaňa a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobkyne K. X.. O.. S. J., narodenej XX. I. XXXX, D., E. XX/O., zastúpenej advokátom Mgr. Pavlom Michalcom, Bratislava, Radvanská 21, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 19C/87/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. novembra 2021 sp. zn. 5Co/100/2020, takto

### rozhodol:

Rozsudok krajského súdu v časti náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonnú detenciu, ktorou bola žaloba vo zvyšnej časti zamietnutá, a v súvisiacom výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu v tejto časti vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Dovolanie žalobkyne proti výroku, ktorým krajský súd zamietol žalobu v časti náhrady nemajetkovej ujmy za nesprávny úradný postup z a m i e t a.

Dovolanie žalobkyne proti výroku, ktorým krajský súd zamietol žalobu v časti náhrady škody titulom náhrady trov právneho zastúpenia o d m i e t a.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 12. novembra 2019 č. k. 19C/87/2013-324, uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 13,94 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,75% ročne zo sumy 13,94 eura od 11. februára 2013 do zaplatenia titulom náhrady škody a sumu 800 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti žalobu žalobkyne zamietol a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania. Vykonaným dokazovaním zistil, že Fakultná nemocnica s poliklinikou Bratislava podala 11. apríla 2008 na prvoinštančný súd oznámenie o nedobrovoľnom vstupe žalobkyne na Psychiatrickú kliniku FNsP, ktorá tam bola privezená pracovníkmi RZP. Uznesením zo 14. apríla 2008 súd začal konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti umiestnenej žalobkyne. Zo zápisnice o výsluchu vykonanom vo FNsP zo 14. apríla 2008 vyplývalo, že K. K. F. neodporúčal výsluch umiestnenej z dôvodu jej diagnózy:

akútna psychóza s príznakmi schizofrénie. Súd prvej inštancie uznesením sp. zn. 1Pu 86/2008- 6 zo 14. apríla 2008 rozhodol, že prevzatie umiestnenej má zákonné dôvody. Predmetné uznesenie bolo potvrdené uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 11CoP/208/08 - 31 z 19. novembra 2008 a nadobudlo právoplatnosť 20. decembra 2008. Súd prvej inštancie uznesením z 12. mája 2008 sp. zn. 1Pu/86/2008 - 16 konanie zastavil z dôvodu, že mu ústav oznámil, že umiestnená bola z ústavu 30. apríla 2008 prepustená. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/17/2009 - 51 boli uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 19. novembra 2008 sp. zn. 11CoP/208/2008, uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo 14. apríla 2008, č. k. 1Pu/86/2008 - 6 a aj uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 12. mája 2008, č. k. 1Pu/86/2008 - 16 zrušené a vec bola vrátená Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie. Dovolací súd vyslovil v rozhodnutí právny názor, že ustanovenie § 191b ods. 3 O.s.p. neumožňuje upustiť od výsluchu umiestneného pre vyjadrenie ošetrojúceho lekára, ktorý by takýto postup nedoporučoval. V tomto dovolací súd videl vadu prvostupňového ako aj odvolacieho súdu, ktorá ho opodstatnila prijať záver o odňatí možnosti dovolateľke konať pred súdom. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 1Pu/86/2008 - 178 z 8. júla 2011, ktoré nadobudlo právoplatnosť 2. augusta 2011 vyslovil, že prevzatie žalobkyne do ústavu Univerzitná nemocnica s poliklinikou Bratislava nemalo zákonné dôvody a konanie zastavil. Žalobkyňa podala na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktoré jej listom zo 6. februára 2013 oznámilo, že jej žiadosť bola predbežne prerokovaná podľa § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom jej nebolo vyhovené. Súd prvej inštancie preskúmal splnenie podmienok zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci - nezákonné rozhodnutie orgánu štátu alebo jeho nesprávny úradný postup, existenciu škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím či nesprávnym úradným postupom. Žalobkyňa si uplatnila nárok na náhradu skutočnej škody vo výške 54,60 eura titulom vzniknutých nákladov spojených s návštevami u klinického psychológa, pričom súd prvej inštancie z predložených dokladov zistil, že žalobkyňa uhradila psychológovi sumu 7x 600,- Sk (139,41 eur) a zdravotná poisťovňa žalobkyni poskytla príspevok v sume 125,47 eur. Rozdiel týchto súm potom predstavuje sumu 13,94 eur, a teda mal za to, že žalobkyni preukázateľne vznikla škoda v sume 13,94 eur. Z predmetnej sumy priznal žalobkyni aj úrok z omeškania vo výške 8,75% ročne od 11. februára 2013 do zaplatenia. Vo zvyšnej časti (t. j. 54,60 - 13,94 = 40,66 eura) žalovanú sumu a aj úrok z omeškania (nad 8,75% ročne) žalobu zamietol v časti úroku z omeškania z dôvodu, že si žalobkyňa uplatnila úrok z omeškania v rozpore so zákonom. Nárok na náhradu ušlého zisku vo výške 234,41 eura si žalobkyňa uplatnila v dôsledku zmenšenia jej príjmu za čas jej hospitalizácie od 11. apríla 2008 do 30. apríla 2008 a pri určení výšky ušlého zisku vychádzala z rozdielu jej čistého príjmu za rok 2008, t. j. zo sumy 479,02 eura a čistého príjmu za mesiac, v ktorom bola hospitalizovaná, t. j. zo sumy 244,61 eura. Žalovaná nespochybnila uvedený nárok na náhradu škody v podobe ušlého zisku za čas hospitalizácie žalobkyne, namietala však výpočet výšky škody a to s poukazom na § 134 Zákonníka práce. Keďže v predmetnej časti došlo ku kvalifikovanému spochybneniu výšky uplatneného nároku žalovanou a žalobkyňa napriek tomu výšku ušlého zisku neprepočítala a neupravila, súdu prvej inštancie zostala nepreukázaná výška tohto nároku, preto žalobkyni sumu vo výške 234,41 eura nepriznal. Čo sa týka nároku na náhradu ušlého zisku vo výške 166,60 eura, ktorý si žalobkyňa uplatnila z dôvodu straty na zárobku v čase práceneschopnosti v mesiaci máj a jún 2008, súd prvej inštancie ho žalobkyni nepriznal a to z rovnakých dôvodov, ako jej nepriznal ani ušlý zisk titulom zmenšenia príjmu za čas jej hospitalizácie. Žalobkyňa si uplatnila nárok na náhradu ušlého zisku vo výške 661,22 eura a 182,30 eura z dôvodu straty na zárobku pre zníženie pracovného pomeru za obdobie september 2008 až júl 2009 a z dôvodu nezamestnanosti v mesiaci august 2009, avšak súd prvej inštancie tieto nároky nepovažoval za preukázané a to pre neexistenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonnou detenciou a vznikom škody. Nakoniec si titulom ušlého zisku žalobkyňa uplatnila aj stratu na príspevku do druhého piliera v sume 88,61 eura za mesiace máj 2008, jún 2008, júl 2008, september 2008, október 2008, apríl 2009 a máj 2009 tvrdiac, že v uvedených mesiacoch neprispela na svoj starobný dôchodok takou čiastkou ako v štandardných mesiacoch. Žalovaná uvedený nárok spochybnila, sumu 88,61 eura považovala za veľmi hypotetickú a stanovenie referenčného príspevku do druhého piliera na 55,29 eura za nesprávny. Súd prvej inštancie vzhľadom na vznik škody a existenciu príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a nezákonnou detenciou len v prípade straty na príspevku do druhého piliera za mesiac apríl 2008 (35,44 eura), máj 2008 (23,06 eura) a jún 2008 (11,85 eura), kedy bola žalobkyňa v ústave zdravotníckej starostlivosti a následne práceneschopná. Vo zvyšnej časti nemal za preukázanú existenciu príčinnej

súvislosti. Pokiaľ išlo o nárok na náhradu škody vo výške 1 210,89 eura titulom náhrady trov právneho zastúpenia v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava I sp. zn. 1Pu/86/2008, vzhľadom na skutočnosť, že žalobkyňa nepreukázala vznik majetkovej ujmy, t. j. že došlo k reálnemu úbytku v jej majetkovej sfére úhradou uvedenej sumy, súd prvej inštancie žalobu v tejto časti zamietol a uviedol, že samotné vyčíslenie trov právneho zastúpenia nepreukazuje, že škoda skutočne vznikla. V prípade uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20 000 eur, ktorý si žalobkyňa uplatnila titulom nezákonnej detencie, negatívneho dopadu na jej rodinné a pracovné prostredie a zdĺhavého súdneho konania s opätovnou viktimizáciou, súd prvej inštancie dospel k záveru, že predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu sú splnené len v prípade nemajetkovej ujmy titulom nezákonnej detencie a výšku nemajetkovej ujmy súd určil v sume 800 eur vzhľadom na negatívny dopad nezákonnej detencie na žalobkyňu, na zásah do jej ľudskej intimity a dôstojnosti. Vznik a existenciu nemajetkovej ujmy mal za preukázané predovšetkým čestnými prehláseniami žalobkyne, jej rodinných príbuzných, čestným prehlásením K. U. J. A. a C. K. K.. Vzhľadom na dĺžku trvania nezákonnej detencie, ktorá mala negatívny dopad na osobnosť žalobkyne, na česť, rodinný a spoločenský život, dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobkyni vznikla ujma trvajúca po celú dobu jej držania v ústave zdravotníckej starostlivosti, pričom toto nezákonné obmedzenie osobnej slobody bolo o to intenzívnejšie, keď sa preukázalo, že jej prevzatie do ústavu bez jej súhlasu nemalo zákonné dôvody. Mal za preukázané, že nezákonná detencia spôsobila žalobkyni výraznú ujmu na jej základných právach a slobodách, preto sa mu nejavilo postačujúce poskytnutie iného zadost'učinenia a uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za čas detencie. Pri stanovení výšky náhrady za jeden deň držania v ústave zdravotníckej starostlivosti vychádzal zo sumy 40 eur/deň, ktorú ustálil v porovnaní s výškou nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody v štátoch Európskej únie (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/ 2357/2010) a za obdobie držania žalobkyne v ústave zdravotníckej starostlivosti bez jej súhlasu v trvaní 20 dní priznal žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 800 eur, ktorú považoval za primeranú. Pokiaľ žalobkyňa uplatnila úrok z omeškania aj z požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy, konštatoval, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, pretože až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania (viď rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/185/2011), preto z priznaného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyni nepriznal úroky z omeškania. Čo sa týka náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú si žalobkyňa uplatnila aj titulom zdĺhavého súdneho konania s opätovnou viktimizáciou, súd prvej inštancie žalobu nepovažoval za dôvodnú, pretože predmetnom sporu bola náhrada škody a nemajetkovej ujmy titulom nezákonnej detencie a nie nesprávny úradný postup súdu. Zároveň poznamenal, že si žalobkyňa uplatnila nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20 000 eur, pričom nešpecifikovala, akú časť si uplatňuje titulom nezákonnej detencie a akú časť titulom zdĺhavého súdneho konania s opätovnou viktimizáciou. Žalobkyňa si samostatne uplatnila aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 16 885 eura titulom nesprávneho úradného postupu žalovanej, ktorý videla v procese predbežného prerokovania jej nároku na náhradu škody Ministerstvom spravodlivosti SR, keď tvrdila, že predbežné prerokovanie prebehlo úzko formálne, ministerstvo nereagovalo na opakované výzvy jej právneho zástupcu na osobné rokovanie, či vysvetlenie prípadných nejasností. Namietala, že ministerstvo v odpovedi zo 6. februára 2013 nekonkretizovalo dôvody, pre ktoré neuspokojilo jej nárok. Predmetný nárok súd nepovažoval za dôvodný a ani za preukázaný, keď žalobkyňa namietala postup ministerstva, ktorý je však určený priamo v zákone č. 514/2003 Z. z. a z ustanovenia § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. vyplýva, že nárok na náhradu škody je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku s príslušným orgánom. Následne podľa § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo uspokojí iba jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti alebo ak príslušný orgán písomne oznámi poškodenému, že neuspokojí jeho nárok na náhradu škody, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde. Keďže žalobkyňa ňou tvrdený nesprávny úradný postup ministerstva nepreukázala a podľa názoru súdu Ministerstvo spravodlivosti SR postupovalo pri predbežnom prejednaní nároku žalobkyne v súlade so zákonom, súd žalobe v tejto časti nevyhovel. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 396 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave na odvolania žalobkyne a žalovanej rozsudkom z 23. novembra 2021 sp. zn.

5Co/100/2020 v napadnutej žalobe zamietajúcej časti zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 400 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania. K odvolacej námietke žalobkyne, že súd prvej inštancie v časti náhrady skutočnej škody za sedenia u psychológa z predložených príjmových pokladničných dokladov zistil, že žalobkyňa uhradila psychológovi sumu 7x 600 Sk (139,41 eura) a zdravotná poisťovňa žalobkyni poskytla príspevok v sume 125,47 eura, rozdiel týchto súm potom predstavuje len sumu 13,94 eura a nie sumu 54,60 eura konštatoval, že prílohou žaloby boli i kópie príjmových pokladničných dokladov N.. T. H. z 24. júna 2008, 7. júla 2008, 14. júla 2008, 29. júla 2008, 12. augusta 2008, 2. septembra 2008 a 8. septembra 2008, každý potvrdzujúci prijatie 600 Sk od žalobkyne a záver súdu prvej inštancie tak bol správny. K námietke týkajúcej sa súdom prvej inštancie konštatovaného nepreukázania výšky nároku - ušlého zisku odvolací súd uviedol, že v sporovom konaní, pre ktoré platí zásada dispozičná a prejednácia, je zásadne vecou strán konania tvrdiť skutočnosti a označiť dôkazy na preukázanie svojich skutkových tvrdení, pretože v sporovom konaní stoja strany proti sebe a majú opačný záujem na výsledku konania, povinnosť tvrdenia a dôkazná povinnosť zaťažuje každú zo sporových strán v úplne inom smere a dokazovanie nemá slúžiť strane sporu na to, aby prostredníctvom neho zistila, či (náhodou) existujú skutočnosti v jej prospech. Za nesprávny považoval názor odvolateľky, že nie je v konaní nutné preukazovať, že strana právne zastúpená reálne uhradila trovy právneho zastúpenia, postačuje samotné vzniknutie záväzku uhradiť právnomu zástupcovi trovy právneho zastúpenia, pričom je na zmluvnej voľnosti medzi stranami, ako si určia spôsob splatenia pohľadávky, keď predmetom sporu je náhrada škody, teda majetkovej ujmy, ktorej vznik (ako aj výšku) bola žalobkyňa povinná preukázať. Súhlasil so súdom prvej inštancie, že ak žalobkyňa nepreukázala, že došlo k reálnemu úbytku v jej majetkovej sfére úhradou uvedenej sumy, viedlo to k zamietnutiu žaloby v tejto časti. Odvolací súd sa stotožnil aj s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorý konštatoval splnenie predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu len v prípade nemajetkovej ujmy titulom nezákonnej detencie. Nesúhlasil však so súdom prvej inštancie stanovenou výškou náhrady nemajetkovej ujmy, keď súd prvej inštancie nevzal do úvahy špecifické podmienky, za ktorých bola žalobkyňa držaná v ústave zdravotníckej starostlivosti, ktoré museli zasiahnuť do dôstojnosti, práva na súkromie a ľudskej intimity žalobkyne, pričom obdobné podmienky sa pri trestne stíhaných osobách, analógiu s podmienkami ktorých súd prvej inštancie použil pri stanovení náhrady, nevyskytujú. Rovnako je odvolací súd toho názoru, že žalobkyňa oprávnene namietala, že nebyť nezákonnej detencie, nebola by týmto podmienkam nikdy vystavená a štát musí niesť zodpovednosť za udalosti, ktoré sa stali v dôsledku jeho konania - nezákonnej detencie. Pri rozhodovaní o primeranej výške náhrady odvolací súd zohľadňoval súčasne aj výšku nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody v iných štátoch Európskej únie (s odkazom na rozsudok Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30Cdo/2357/2010 a v ňom označených a citovaných podstatných právnych záverov rozhodnutí ESLP), vychádzal pritom zo sumy 60 eur za jeden deň nezákonnej detencie (t. j. sumy na hornej hranici priznávaného rozpätia pohybujúceho sa vo výške 20 až 60 eur). Uviedol, že súd prvej inštancie správne konštatoval, že žalobkyňa nesprávny úradný postup súdu, t. j. prieťahy, zdĺhavé súdne konanie nepreukázala, dokonca ani netvrdila a súd z pripojeného spisu Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 1Pu/86/2008 ani nezistil, že by sa žalobkyňa bola sťažovala na dĺžku súdneho konania, zbytočné prieťahy v konaní, či prípadnú nečinnosť súdu. Odvolací súd bol názoru, že žalobkyňa v tomto smere neunesla dôkazné bremeno, keď v priebehu konania nepreukázala, že jej ujma vznikla a že vznikla práve v dôsledku zdĺhavého súdneho konania. Rovnako tak žalobkyňa nepreukázala ňou tvrdený nesprávny úradný postup ministerstva pri predbežnom prejednaní nároku žalobkyne, teda postup, ktorý by nebol v súlade so zákonom. O trovách prvoinštančného i odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola riešená). Namietala vnútornú rozpornosť rozsudku odvolacieho súdu, ktorý najprv prijal jej argumentáciu ohľadne neprijateľných podmienok, v ktorých sa nachádzala a vzápätí sa pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy odvolal na rozsudok

Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/2357/2010, ktorý sa týka náhrady nemajetkovej ujmy pri nedôvodnej väzbe. Bola názoru, že odvolací súd sa nevysporiadal s konkrétnymi skutkovými okolnosťami pri výške nemajetkovej ujmy, keď síce tieto špecifické skutkové okolnosti vymenoval, ale napriek tomu pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy vychádzal z toho, ako keby išlo o väzbu, o ktorej sám tvrdil, že je neporovnateľná s podmienkami nezákonnej detencie dovolateľky. Uviedla, že v odôvodnení rozhodnutia chýba vysporiadanie sa s podstatnou okolnosťou, ktorá mohla mať rozhodujúci význam pre spravodlivé rozhodnutie sporu a to s podmienkami a následkami nezákonnej detencie pri určení výšky nemajetkovej ujmy, ktorá má mať satisfakčný a nie priam „vysmešný“ charakter. V tejto súvislosti namietala nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu. Za otázky, ktoré neboli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešené, považovala otázky: 1/ zodpovedá imperatívu spravodlivej náhrady nemajetkovej ujmy, ak napriek špecifickým podmienkam držania osoby v ústave zdravotníckej starostlivosti a závažné zdravotné následky v psychickom i fyzickom zdraví osoby po takejto nezákonnej detencii, rozhoduje súd pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa sumy náhrady vypočítanej za jeden deň nezákonnej väzby, resp. v rozpätiach takto priznaných súm, 2/ je v súlade so správnym úradným postupom, ak orgán príslušný na predbežné prejednanie nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. uskutoční tento postup úzko formálne a bez možnosti osobného rokovania medzi ním a poškodeným, 3/ je podmienkou priznania náhrady trov právneho zastúpenia v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. skutočná škoda. K prvej otázke uviedla, že pokiaľ súdy nižších inštancií vychádzali pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy zo súm priznávaných v prípadoch odškodňovania nezákonnej väzby, takéto právne posúdenie nezodpovedá požiadavkám spravodlivej a primeranej náhrady nemajetkovej ujmy preto, že nereflektuje špecifické podmienky nezákonnej detencie a následky po jej skončení. V rámci podmienok držania na psychiatrickom oddelení poukázala najmä na spôsob jej prevzatia na psychiatrické oddelenie, jej držanie v kletke, hrozbu liečby elektrošokmi, obťažovanie mužskými pacientmi a predčasné a nesprávne určenie pohlavnej choroby syfilis. Zároveň poukázala na dôsledky nezákonnej detencie po jej prepustení a uviedla, že nedobrovoľné absolvovanie uvedených podmienok odôvodňuje ohľaduplný a citlivý prístup pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy. K druhej otázke uviedla, že ministerstvo jej ponuku na osobné stretnutie neprijalo, žiadnym spôsobom s ňou nekomunikovalo a de facto sa neuskutočnilo žiadne predbežné prerokovanie nároku, ktoré prebehlo úzko formálne, pričom účelom a zmyslom predbežného prerokovania nároku na náhradu škody by malo byť predchádzanie súdnemu konaniu a vytvorenie podmienok pre uzavretie mimosúdnej dohody o uspokojení nároku. Vo vzťahu k tretej otázke bola názoru, že preukázateľnosť trov právneho zastúpenia by sa nemala vzťahovať na ich reálne zaplatenie, ale dostatočným a najobjektívnejším preukázaním vzniku nároku na náhradu trov konania pre súd by malo byť považované vzniknutie a trvanie právneho zastúpenia dovolateľky v konaní pred súdmi a vypracovanie úkonov, ktorým preukázateľne tieto trovy konania vznikli v zmysle vyhlášky č. 655/2004 Z. z.. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne zmenil a žalobe vyhovel.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu bola názoru, že dovolateľka síce uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ale v skutočnosti namieta nesprávne právne posúdenie sporu. K prvej dovolacej otázke uviedla, že žalovaná nemôže niesť zodpovednosť za podmienky a stav poskytovania zdravotnej starostlivosti v ústavoch zdravotnej starostlivosti. K druhej dovolacej otázke uviedla, že žalobkyňa existenciu nesprávneho úradného postupu nijakým spôsobom nepreukázala, keď zákon č. 514/2003 Z. z. v žiadnom zo svojich ustanovení nestanovuje povinnosť žalovanej zúčastňovať sa na osobnom stretnutí so žiadateľmi o náhradu škody. K tretej dovolacej otázke uviedla, že skutočnou škodou sa chápe ujma, ktorá nastala alebo sa prejavuje v majetkovej sfére poškodeného a spočíva v zmenšení, v znížení či v inom znehodnotení jeho majetku v dôsledku škodovej udalosti. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu, zastúpená v súlade s § 429 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) podmienky prípustnosti dovolania skúmal osobitne vo vzťahu k tej časti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorej potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku zamietajúcom návrh o náhradu škody a osobitne k tej časti, v ktorej potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku

zamietajúcom návrh o náhradu nemajetkovej ujmy.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaťel uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolaťela vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaťel vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Žalobkyňa vyvodzujúc dovolenie z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa nevysporiadal s konkrétnymi skutkovými okolnosťami pri výške nemajetkovej ujmy.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

14. S poukazom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadou konania podľa § 420 písm. f) CSP. Konanie v tejto časti je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá zakladá tak prípustnosť ako i dôvodnosť podaného dovolania.

15. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie súdu nižšej inštancie neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces [čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP], pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

16. Princíp dvojinstančnosti, ktorým sa riadi súdne konanie vyjadruje vzájomnú nadväznosť i prepojenosť odvolacieho konania s konaním uskutočneným pred súdom prvej inštancie. Z uvedeného plynú zásadné medze v tom, že rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní musí predchádzať náležité konanie pred súdom prvej inštancie, pretože až jeho naplnením sa môže vytvoriť priestor pre účinné uplatnenie účelu, ktorý zákon sleduje v prípade opravného (odvolacieho) konania. Účelom odvolacieho konania je náprava skutkových a právnych pochybení súdu prvej inštancie, za predpokladu, že boli rozpoznateľne (zrozumiteľne) prezentované. K naplneniu tejto úlohy je potrebné najskôr zistiť ako súd prvej inštancie ustálil skutkový stav veci a ako ju právne posúdil, čo najspôľahlivejšie signalizuje (práve) odôvodnenie jeho rozhodnutia. Rozhodnutie a jeho odôvodnenie je základným a bezpodmienečným objektom prieskumnej činnosti vykonávanej súdom vyššieho stupňa. Výsledky prieskumnej činnosti sú vždy reakciou na správnosť a opodstatnenosť dôvodov preskúmaného rozhodnutia vo svetle uplatnených odvolacích námietok. To znamená, že preskúmané rozhodnutie musí spĺňať požiadavky zákona z hľadiska jeho odôvodnenosti (preskúmateľnosti) v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť dôvody jeho rozhodnutia. Myšlienkový postup súdu musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku.

17. Vychádzajúc zo základného práva na prístup k súdnej ochrane je potrebné zdôrazniť, že nepreskúmateľnosť, či arbitrárnosť (tiež označovaná ako zmätočnosť rozhodnutia) súdneho rozhodnutia musí byť v opravnom konaní napravená, pretože bráni jeho vecnému preskúmaniu [§ 389 ods. 1 písm. b) CSP]; konvalidácia tohto nedostatku (zmätočného rozhodnutia) súdom vyššieho stupňa neprichádza z logických a systematických dôvodov do úvahy (tiež pre zachovanie princípu dvojinstančnosti). Tomu zodpovedá aj znenie ustanovenia § 388 CSP, ktoré odvolaciemu súdu umožňuje zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa len za predpokladu, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 ods. 1 CSP). Pokiaľ existujú dôvody pre zrušenie (kasáciu) rozhodnutia, čo zároveň vylučuje, aby mohlo byť rozhodnutie potvrdené, nemožno ho ani zmeniť.

18. Rozsudok odvolacieho súdu podľa názoru dovolacieho súdu nespĺňa vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP a preto ho nemožno považovať za preskúmateľný. Pokiaľ ide o právne posúdenie veci v rozsudku toto (podľa názoru dovolacieho súdu) nezodpovedá § 220 ods. 2 CSP. Je potrebné súhlasiť s dovolateľkou, že rozsudok odvolacieho súdu trpí

vnútornou rozpornosťou, keď odvolací súd na jednej strane vytkol súdu prvej inštancie, že nevzal do úvahy špecifické podmienky, za ktorých bola žalobkyňa držaná v ústave zdravotníckej starostlivosti, ktoré museli zasiahnuť do dôstojnosti, práva na súkromie a ľudskej intimity žalobkyne, pričom obdobné podmienky sa pri trestne stíhaných osobách, analógiu s podmienkami ktorých súd prvej inštancie použil pri stanovení náhrady nevyskytujú a na druhej strane sám vychádzal pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy z výšky nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody.

19. Umiestnenie osoby trvajúce 20 dní v ústave zdravotníckej starostlivosti bez jej súhlasu, ktoré nemalo zákonné dôvody, predstavuje veľmi závažný zásah do súkromnej a osobnej sféry jednotlivca a v právnom štáte je nevyhnutné, aby bol za taký závažný zásah odškodnený (čl. 46 ods. 3 ústavy). Najvyšší súd si je však vedomý, že určenie spravodlivej výšky zadosťučinenia je veľmi zložitá a že tieto ťažkosti vyplývajú už zo samotnej podstaty veci - totiž z nutnosti prepočítat' nemajetkovú ujmu na peniaze. Zhodnotenie intenzity ujmy jednotlivca závisí na jedinečných okolnostiach prípadu a vzopiera sa jednoduchému „tabuľkovému prístupu“. Na druhej strane je však potrebné zaistiť, aby aj zadosťučinenie za nemajetkovú ujmu spôsobenú štátom bolo priznávané s rešpektom k princípu rovnosti pred zákonom č. 514/2003 Z. z. a aby sa jednotlivcom v porovnateľných prípadoch dostalo porovnateľnej ochrany. Toto porovnanie intenzity zásahu (výšky zadosťučinenia) však musí byť vykonané vždy dôkladne a hlavne preskúmateľne tak, aby z neho bolo dostatočne jasné, ktoré konkrétne okolnosti porovnávaných prípadov sú podobné a v ktorých naopak súd zistí odlišnosti.

20. V prejednávanej veci si krajský súd zľahčil situáciu, keď vychádzal pri určení výšky nemajetkovej ujmy zo súm, ktoré sú poskytované za každý deň odňatia slobody, zhodnotil iba dĺžku doby, za ktorú bola žalobkyňa umiestnená v ústave zdravotnej starostlivosti a túto vynásobil sumou 60 eur/deň umiestnenia, ktorú ustálil z rozsahu od 20 do 60 eur podľa súdnej praxe v Českej republike. Chýba však zrozumiteľné vysvetlenie, prečo (síce správne) konštatoval, že v prípade žalobkyne prichádzajú do úvahy špecifické podmienky, za ktorých bola žalobkyňa držaná v ústave zdravotníckej starostlivosti, ktoré museli zasiahnuť do dôstojnosti, práva na súkromie a ľudskej intimity žalobkyne, pričom obdobné podmienky sa pri trestne stíhaných osobách nevyskytujú a zároveň vychádzal pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy z výšky nemajetkovej ujmy, ktorá je poskytovaná za každý deň odňatia slobody. Odvolací súd taktiež citoval následky spôsobené žalobkyni umiestnením v ústave zdravotnej starostlivosti v osobnostnej, pracovnej, rodinnej a sociálnej sfére žalobkyne, ale tieto ďalej nezohľadňoval a napriek jeho samotnému konštatovaniu, že nie je možné porovnať podmienky umiestnenia v zdravotnom zariadení s podmienkami pri trestne stíhaných osobách, pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal práve z výšky, ktorá je poskytovaná za odškodnenie pri nezákonnej väzbe. Preto najvyšší súd zdieľa presvedčenie žalobkyne, že rozhodnutie odvolacieho súdu je v napadnutej časti nepreskúmateľné. Požiadavka individualizácie odškodnenia žalobkyne sa zúžila na jednoduchý mechanický výpočet bez toho, aby odvolací súd zreteľne odôvodnil, ako k nemu došiel práve u žalobkyne.

21. Ak je deklarovaná ujma, v danom prípade spočívajúca v panickej úzkosti z ľudí, lekárov a strach z ďalšieho nedôvodného obmedzenia slobody, strata vybraného zamestnania, ovplyvnenie rodinného života a zdravia, ako súdy samy konštatovali, štát (aj súd) nemôže bagatelizovať závažnosť ujmy nepriznaním žiadnej alebo len symbolickej náhrady; pôsobí to nielen veľmi cynicky, ale štátna moc stavia jednotlivca do úlohy púheho objektu, kedy sa stáva jednoducho zameniteľnou osobou so skutočným zločincom a je nútený „beztrestne“ sa podrobovať excesívnym úkonom pracovníkov zdravotníckeho zariadenia a bezmocne ich trpieť. Ľudská dôstojnosť predstavuje najvyššiu hodnotu našej spoločnosti a štátu stojacu v základe celého právneho poriadku. Štátna moc pochádza od občanov (čl. 2 ods. 1 ústavy) a nie naopak; jednotlivec je východiskom štátu a štát a všetky jeho orgány sú ústavou zaviazané na ochranu a šetrenie jeho práv. Štát nemá práva, štát má ciele a slúži občanom; s ľuďmi musí byť zachovávané ako s cieľmi, nie s prostriedkom.

22. Na základe uvedených skutočností najvyšší súd v tejto časti dovolaniu žalobkyne vyhovel, rozsudok krajského súdu v dovolaní napadnutej časti zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný (§ 449 ods. 1



a § 455 CSP).

23. K dovolaniu žalobkyne podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd uvádza:

24. Prvá žalobkyňou nastolená otázka, či zodpovedá imperatívu spravodlivej náhrady nemajetkovej ujmy, ak napriek špecifickým podmienkam držania osoby v ústave zdravotníckej starostlivosti a závažné zdravotné následky v psychickom i fyzickom zdraví osoby po takejto nezákonnej detencii, rozhoduje súd pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa sumy náhrady vypočítanej za jeden deň nezákonnej väzby, resp. v rozpätiach takto priznaných súm, bola zodpovedaná v bodoch 19 až 21 tohto uznesenia.

25. Ako druhú otázku dovolateľka nastolila otázku, či je v súlade so správnym úradným postupom, ak orgán príslušný na predbežné prejednanie nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. uskutoční tento postup úzko formálne a bez možnosti osobného rokovania medzi ním a poškodeným.

26. Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku (ďalej len „žiadosť“) s príslušným orgánom podľa § 4 a 11.

27. Podľa § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo uspokojí iba jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti alebo ak príslušný orgán písomne oznámi poškodenému, že neuspokojí jeho nárok na náhradu škody, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde. Pri uplatnení nároku na súde môže poškodený požadovať úhradu len v rozsahu nároku, ktorý bol predbežne prerokovaný, a z titulu, ktorý bol predbežne prerokovaný. Ak súd rozhodnutím o náhrade škody prizná poškodenému aj úrok z omeškania, lehota omeškania začína príslušnému orgánu plynúť najskôr dňom oznámenia, že neuspokojí nárok na náhradu škody, alebo uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku, ak súd neurčí začiatok jej plynutia neskôr.

28. Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 514/2003 Z. z., „v snahe zabrániť zbytočným súdnym sporom sa ponecháva v zákone inštitút predbežného prerokovania nároku. Zákon stanovuje obligatórne prejednanie nároku na náhradu škody v prípadoch, keď k škode došlo protiprávnym rozhodnutím, rozhodnutím o väzbe, treste alebo ochrannom opatrení, ako aj nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Z praxe súdov vyplýva, že sa poškodený spravidla obracajú na súd s nárokom na náhradu škody iba vtedy, ak príslušný orgán v zákonom stanovenej lehote ich nárok celkom alebo sčasti neuspokojil. Zmyslom predbežného prejednania nároku je využitie zákonných možností na to, aby k náprave narušených vzťahov došlo jednaním medzi poškodenými a orgánmi oprávnenými konať za štát resp. územnú samosprávu a aby sa v týchto prípadoch pokiaľ možno predišlo súdnemu konaniu. Poškodený sa obracia na súd až vtedy, ak predbežné prerokovanie nároku nevedlo k uspokojeniu nároku na náhradu škody. Toto prerokovanie by malo prispieť k objasneniu veci a vytvoriť tak podmienky pre uzavretie mimosúdnej dohody o uspokojení nároku. Iba vtedy, ak by sa účastníci nedohodli, malo by nasledovať súdne konanie. Predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody je zákonom stanovená podmienka a preto musí byť splnená, aby tento nárok mohol byť prejednaný v občianskom súdnom konaní. Orgán príslušný na predbežné prejednanie nároku neprejednáva nárok v rámci správneho poriadku a nevydáva o tom rozhodnutie, ale v stanovenej lehote nárok buď uspokojí alebo neuspokojí.“

29. Zákon o zodpovednosti za škodu nedefinuje nesprávny úradný postup. Môže však ísť o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomoci určitého štátneho orgánu, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti s ním dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi predpismi pre konanie štátneho orgánu alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie alebo cieľov tejto činnosti. Úradný postup je potrebné posudzovať z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup štátneho orgánu smeruje. V

súvislosti s náhradou škody spôsobenej orgánmi verejnej moci spôsobenej nesprávnym úradným postupom musí existovať tzv. kauzálny nexus - príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a škodou, teda vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Nárok má ten, komu bola škoda takýmto postupom spôsobená.

30. Z uvedeného vyplýva, že zákon č. 514/2003 Z. z. v ustanovení § 15 ods. 1 ukladá povinnosť nárok na náhradu škody predbežne prerokovať s príslušným orgánom na základe písomnej žiadosti poškodeného, pričom tento nárok neprejednáva v rámci správneho poriadku a nevýdáva o tom rozhodnutie. Z citovaného ustanovenia nevyplýva povinnosť, aby bol tento nárok prerokovaný osobne, vyplýva z neho iba povinnosť o ňom písomne rozhodnúť v lehote šiestich mesiacov. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa o predbežné prerokovanie nároku požiadala a žalovaná jej v zákonom stanovenej lehote oznámila, že jej nárok neuspokojí. Je možné uzavrieť, že pokiaľ zákon neukladal žalovanej predbežné prerokovanie nároku uskutočniť osobne, ale žalovaná postupovala podľa zákona a žalobkyňu písomne upovedomila o spôsobe vybavenia jej žiadosti, nemohlo takýmto postupom dôjsť k nesprávnemu úradnému postupu žalovanej. Pokiaľ teda súdy nižších inšancií dospeli k záveru, že „postup ministerstva je určený priamo v zákone č. 514/2003 Z. z. Z ustanovenia § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. vyplýva, že nárok na náhradu škody je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku s príslušným orgánom. Následne podľa § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo uspokojí iba jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti alebo ak príslušný orgán písomne oznámi poškodenému, že neuspokojí jeho nárok na náhradu škody, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde. Žalobkyňa ňou tvrdený nesprávny úradný postup ministerstva nepreukázala a podľa názoru súdu Ministerstvo spravodlivosti SR postupovalo pri predbežnom prejednaní nároku žalobkyne v súlade so zákonom" nespochýba ich rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci.

31. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že podané dovolanie v časti týkajúcej sa nároku na náhradu nemajetkovej ujmy titulom nesprávneho úradného postupu nie je dôvodné a preto ho v tejto časti zamietol (§ 448 CSP).

32. Dovolateľka v dovolaní nastolila i tretiu dovoláciu otázku a to či je podmienkou priznania náhrady trov právneho zastúpenia v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. skutočná škoda.

33. Podľa dovolacieho súdu, hoci nároky žalobkyne vychádzajú z toho istého protiprávneho konania (nezákonného rozhodnutia) žalovanej, ide o nároky s relatívne samostatným skutkovým a právnym základom. Nemajetková ujma predstavuje zásah do inej než majetkovej sféry poškodeného (nesúvisí so znížením majetku alebo jeho nezvýšením, ak sa zvýšenie predpokladalo) a nárok na jej odškodnenie nezávisí od toho, či vznikne alebo nevznikne škoda v podobe majetkovej ujmy. U každého z týchto nárokov sa iným spôsobom určuje jej rozsah (u majetkovej ujmy sa uhrádza skutočná škoda, ušlý zisk, odškoditeľná ujma na zdraví). Zodpovednostný vzťah môže pri splnení všetkých podmienok vzniknúť tak v prípade, ak je dôsledkom nesprávneho výkonu verejnej moci len nemateriálna ujma, ako aj v prípade, ak vzniknú v príčinnej súvislosti s nesprávnym výkonom verejnej moci obidve ujmy (ako tomu je v danej veci). Aj zo znenia ustanovenia § 422 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP je zrejmé, že na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy sa v ňom výslovne uvádza prípustnosť dovolania, ak (dovolaním) napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu, neprevyšuje zákonom stanovený rozsah minimálnej mzdy. Aj citované zákonné ustanovenie teda predpokladá, že v konaní môže byť rozhodnuté o viacerých žalobcom uplatnených nárokoch a že majetkový cenzus je potrebné u každého z dovolaní napadnutých výrokov posudzovať osobitne. Ak preto dovolateľka napáda v danej veci dovolaním rozsudok odvolacieho súdu, ktorým potvrdil jednak zamietajúci výrok rozsudku súdu prvej inštalácie týkajúci sa návrhu o náhradu škody a jednak zamietajúci výrok rozsudku súdu prvej inštalácie týkajúci sa návrhu o náhradu nemajetkovej ujmy, niet žiadneho rozumného dôvodu, aby všetky podmienky prípustnosti dovolania, včítane podmienky upravenej v § 422 CSP, neboli skúmané u každého z týchto výrokov osobitne (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/44/2017). Uvedený názor

prešiel i testom ústavnosti uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 565/2018.

34. Žalobkyňa odôvodnila dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu vo výroku, ktorým odvolací súd potvrdil zamietajúci výrok rozsudku súdu prvej inštancie riešením otázky či je podmienkou priznania náhrady trov právneho zastúpenia v zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. skutočná škoda s tým, že jeho rozsudok v tejto časti spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd prípustnosť dovolania smerujúceho proti tomuto jeho výroku posudzoval podľa § 421 a § 422 CSP a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť, pretože nie je prípustné.

35. Podľa § 422 ods. 1 písm. a) a b) CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy a v sporoch s ochranou slabšej strany dvojnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. Podľa odseku 2 tohto ustanovenia na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

36. Citované ustanovenie obmedzuje prípustnosť dovolania pre nesprávne právne posúdenie vecí tzv. majetkovým cenzom (*ratione valoris*). Limituje prípustnosť dovolania určením výšky sumy, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu, pričom túto výšku viaže na desaťnásobok minimálnej mzdy vo všetkých sporoch, ktorých predmetom je peňažné plnenie. Výnimku predstavujú spory s ochranou slabšej strany, keď, vychádzajúc z koncepcie zvýšenej ochrany týchto definovaných subjektov, je majetkový cenzus znížený na dvojnásobok minimálnej mzdy, aby v týchto sporoch bola ponechaná možnosť dovolacieho prieskumu i pri nižších sumách plnenia. To znamená, že pokiaľ je dovolaním napadnutý výrok rozhodnutia odvolacieho súdu o peňažnom plnení, je dovolací prieskum pre nesprávne právne posúdenie vecí možný, len ak peňažné plnenie prevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy, resp. v sporoch s ochranou slabšej strany dvojnásobok minimálnej mzdy.

37. V preskúmvanej veci dovolaním napadnutý výrok, ktorým odvolací súd potvrdil zamietajúci výrok rozsudku súdu prvej inštancie v časti náhrady škody, predstavuje peňažné plnenie vo výške 1 210,89 eur. Výška minimálnej mzdy v čase podania žaloby (25. apríla 2013) bola 337,7 eura [§ 1 písm. a) Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 321/2013 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy]. Odvolací súd teda rozhodoval v dovolaní napadnutom výroku o peňažnom plnení neprevyšujúcom desaťnásobok minimálnej mzdy (3 377 eur). Prípustnosť dovolania žalobkyne proti tejto časti rozsudku odvolacieho súdu bola preto v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) CSP vylúčená.

38. Najvyšší súd preto dovolanie žalobkyne proti rozsudku odvolacieho súdu v časti, v ktorej potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku zamietajúcom návrh o náhradu škody, podľa § 447 písm. c) CSP ako neprípustné odmietol.

39. Dovolací súd k právnej otázke, ktorá bola v súvislosti s týmto nárokom súdmi riešená poznamenáva, že občianskoprávne kolégium prijalo na ostatnom zasadnutí na uverejnenie do Zbierky stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. apríla 2016 sp. zn. 6Cdo/402/2015, ktoré bolo v zbierke uverejnené pod č. 17/2018 a ktorého právna veta znie: „Aj v prípade, ak nárok na náhradu nákladov vynaložených poškodeným (obvineným) na jeho obhajobu v trestnom konaní, v ktorom bol spod obžaloby oslobodený alebo trestné stíhanie voči nemu bolo zastavené, bol uplatnený podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, súd môže priznať len náhradu účelne vynaložených trov, výška ktorých zodpovedá tarifnej odmene advokáta určenej osobitným právnym predpisom účinným v čase robenia úkonov.“ Uvedený judikát sa síce netýka zákona č. 514/2003 Z. z., ale ak závery v ňom uvedené platia v prípade uplatnenia nároku podľa zákona č. 58/1969 Zb., o to viac by mali platiť v prípade jeho uplatnenia podľa zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2012.

40. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej

inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

41. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

42. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.